

Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Karniowicach

INSEMINACJA BYDŁA POSTĘP I SUKCES HODOWCY

Nowoczesny hodowca bydła ma w swoim stadzie podstawowe zadanie - określić cel, do jakiego dąży. Świat nie stoi w miejscu, a praca genetyków i selekcjonerów daje możliwość skutecznego planowania wysokiej produkcji, a co za tym idzie zwiększania dochodów.

Aby udało się to osiągnąć potrzebna jest przede wszystkim wiedza hodowcy na temat nowoczesnego rozrodu krów. Inseminacja w hodowli ma znaczenie ekonomiczne, rozrodcze, zdrowotne, organizacyjne i naukowe. Niepodważalne są zalety inseminacji w odniesieniu do krycia naturalnego:

- ⇒ Dostęp do nasienia najlepszych buhajów zarówno polskich jak i zagranicznych o najwyższym potencjale genetycznym i produkcyjnym, sprawdzonych na potomstwie.
- ⇒ Możliwość indywidualnego doboru buhaja dla konkretnej krowy o odpowiednich parametrach użytkowych dopasowanych do potrzeb hodowcy

(podniesienie wydajności, polepszenie składu mleka, produkcja cieląt rzeźnych, jałówek hodowlanych).

- ⇒ Wyeliminowanie występowania chorób związanych z kryciem i przenoszeniem pasożytów (np. świerzb). Hodowca ma pewność, że nasienie użyte do inseminacji pochodzi od buhajów zdrowych i wolnych od brucelozy, biłączki, wirusowej biegunki bydła, IBR/IPV (zakaźne zapalenie nosa i tchawicy-otręt), choroby mętwikowej i zarazy rzęsistkowej. Buhaje, od których pozyskiwane jest nasienie spełniają bardzo rygorystyczne normy zdrowotne i pochodzą ze stad wolnych od wyżej wymienionych chorób i są regularnie badane klinicznie i laboratoryjnie.
- ⇒ Bieżąca kontrola płodności i selekcja pod względem rozplodowym eliminują czynniki niepłodności buhaja.
- ⇒ Oszczędność czasu hodowcy, ponieważ inseminator dojeżdża na miejsce po telefonicznym zgłoszeniu. Inseminacja nie wymaga transportu samca lub samicy, załadunku, rozładunku, tworzenia specjalnych warunków, w których może odbywać się krycie, przez co zmniejsza się ryzyko urazów bezpośrednich (złamania, stres, rany) i nie zagraża bezpieczeństwu hodowcy.
- ⇒ Zabieg inseminacyjny jest znacznie prostszy i krótszy niż krycie buhajem nieuznanym.

Skuteczność inseminacji zależy przede wszystkim od świadomości hodowcy, który powinien wnikliwie obserwować swoje krowy, we właściwym terminie rui zgłaszać inseminatorowi potrzebę inseminacji oraz udzielać rzetelnych informacji o dotychczasowym przebiegu rozrodu. Niewątpliwie ma na to wpływ znajomość zagadnień związanych z rozrodem.

Ruja (tzw. latowanie, bydlenie, gonienie, grzanie) jest okresem fizjologicznych i morfologicznych zmian w układzie rozrodczym krowy między jednym a drugim jajeczkowaniem, czyli okresem gotowości krowy do kopulacji. Pierwsze objawy rujowe pojawiają się po około 3 tygodniach, a u dobrych mlecznic 6-12 tygodniach po ocieleniu. Cykl rujowy występuje średnio co ok. 21 dni, a liczy się go od pierwszego dnia rui do dnia poprzedzającego ruję kolejną. Hodowca, który dobrze obserwuje swoje stado może wyróżnić w wyglądzie i zachowaniu krów trzy następujące po sobie fazy: przedrujową, rui właściwej i porujową.

A. FAZA PRZEDRUJOWA

Charakteryzuje się:

- spadkiem wydajności mleka i zmniejszeniem apetytu,
- wzmożoną pobudliwością i niepokojem ze skłonnością do wspinania się na inne krowy przy braku tolerancji na obskakiwanie, ponadto można zauważyć dreptanie, porykiwanie, skłonność do lizania siebie i innych oraz częste oddawanie kału i moczu,
- lekkim zaczerwienieniem i obrzmieniem warg sromowych oraz wydzielaniem skąpego śluzu.

B. FAZA RUI WŁAŚCIWEJ

Trwa średnio 18 godzin (16-24), a u jałówek około dwie godziny krócej. **Jej druga połowa i koniec są najkorzystniejszym terminem unasienniania.** Charakteryzuje się ona:

- tolerancją na obskakiwanie i skłonnością do wspinania się na inne osobniki. W oborach uwięziowych, gdy krowy nie wychodzą na pastwisko, **odruch tolerancji wyczuwalny jest poprzez dotyk ręką w odcinku krzyżowym kręgosłupa,**
- **wydzielaniem obfitego, ciągliwego i przejrzystego śluzu pochwowego zwisającego w kształcie sopli,**
- silnym zaczerwienieniem i obrzmieniem warg sromowych,
- wzmożoną pobudliwością, częstym wstawaniem i wyginaniem grzbietu.

Zauważenie pierwszych objawów rui	Właściwy termin unasienniania	Zbyt późne unasiennianie
Rano	ten sam dzień po południu	następnego dnia
Po południu	następny dzień rano	następny dzień po południu
Wieczorem	następny dzień do 14	następny dzień wieczorem

Należy zgłosić inseminatorowi potrzebę inseminacji niezwłocznie po zauważeniu pierwszych objawów rui u krowy.

C. FAZA PORUJOWA

Charakteryzuje się stopniowym ustępowaniem wszystkich wyżej wymienionych objawów. Unasienianie w tej fazie nie daje gwarancji skutecznego zabiegu. Gdyby objawy rui u krowy szczególnie się przedłużały, wtedy można unasienić powtórnie po ok. 10-12 godzinach (reinseminacja).

Dzięki wnikliwej obserwacji krów, którą należy prowadzić kilka razy w ciągu doby można uchwycić wszystkie zmiany mogące wskazywać na objawy rujowe. Ponadto radzimy prowadzić ewidencje wszystkich zauważonych zachowań oraz zabiegów hodowlanych przeprowadzonych w przeszłości (daty wycieleń, występowania rui, zabiegów inseminacyjnych wraz z ich liczbą, a także daty badania cielności).

Wszystko to na pewno przyczyni się do zwiększenia skuteczności zacieleń w stadzie, a co za tym idzie do zwiększenia zysków gospodarstwa.

Dlatego Hodowco pamiętaj:

- ⇒ inseminator chętnie doradzi w sprawach rozrodu krów i pomoże dokonać wyboru najodpowiedniejszego buhaja,
- ⇒ obserwuj swoje stado i terminowo zgłaszaj zwierzęta do zabiegu,
- ⇒ udzielaj inseminatorowi rzetelnych informacji,
- ⇒ dbaj o zdrowie krów i jałówek.

Opracował:

Wincenty Kmak

MODR Karniowice - PZDR Nawojowa

Wydawca: **Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach**

32-082 Bolechowice, Karniowice os. 35-lecia PRL 9; tel. 12-285-21-13/14, fax 12-285-11-07; www.modr.pl

Skład komputerowy: Dział Promocji i Wydawnictwo - Halina Knap

ISBN - 83-60394-63-6

Karniowice 2012